

9

INSTITUCIONS FINANCERES

RESUM

Durant els darrers anys s'ha produït una reestructuració profunda del sector financer espanyol i balear, especialment en el sector bancari, a conseqüència de la crisi econòmica que va esclatar el 2008. Entre els efectes de la reestructuració destaca l'increment de la concentració en un nombre reduït d'entitats bancàries de gran mida com a conseqüència del procés de fusions i adquisicions entre entitats; el sanejament d'entitats amb problemes i la seva col·locació a altres entitats, i la transformació de les caixes d'estalvi en entitats bancàries controlades per accionistes. L'increment de la concentració, unit a la caiguda continuada de la demanda de productes bancaris, ha conduït a una reducció del crèdit per a famílies i empreses que ha afectat la capacitat productiva d'Espanya i de les Illes Balears. També explica la reducció del nombre d'oficines bancàries en què s'ofereixen préstecs i dipòsits bancaris, ja que les fusions entre entitats provoquen solapament d'oficines d'una mateixa entitat i la xarxa d'oficines excedeix les necessitats d'una demanda de productes reduïda.

En relació amb el crèdit concedit per institucions financeres a les Illes Balears, observem que l'acumulació de taxes negatives durant els darrers anys ha situat el crèdit a les Balears a final del 2017 en 30.552 milions d'euros, un 65,48% del volum màxim assolit l'any 2009. El volum de crèdit per titular es va situar en 67.315 euros i 65.189 euros als anys 2016 i 2017, respectivament, la qual cosa situa el nivell d'endeutament mesurat en termes de crèdit sobre el PIB en un 102,1% l'any 2017. El volum de crèdit a llarg termini de les empreses no financeres a les Illes va continuar disminuint el 2017. La mitjana del cost de finançament es va situar en un 4,54%, tot i que hi ha una variabilitat elevada entre empreses. La major part del crèdit a empreses està concentrat en empreses petites i mitjanes (56%) i, per branca d'activitat, el sector de l'hostaleria és el que presenta un percentatge més alt del crèdit concedit a empreses no financeres (37,0%), seguit de les activitats de construcció i immobiliàries (30,1%).

El nombre d'hipoteques concedides a les Balears va ascendir a 14.686 l'any 2017 i la mida mitjana de la hipoteca concedida a les Balears es va incrementar dels 176.840 euros l'any 2016 fins als 195.200 euros el 2017. El nombre d'execucions hipotecàries, com a indicador de la capacitat de pagament de les hipoteques, s'ha reduït de manera continuada al llarg dels darrers anys, fins a situar-se en 515 execucions el 2017, un nivell un 31,61% inferior al del 2016. En relació amb el finançament de les administracions públiques, un 74,2% prové del crèdit amb el fons de liquiditat autonòmic (FLA), mentre que el crèdit d'institucions financeres representa un 14,1% del deute total.

Pel que fa a la capacitat d'estalvi, a les Illes el volum de dipòsits en termes de PIB va arribar al 120,01%, el que suposa una reducció de 3,8 punts percentuals en relació amb la quantitat del 2016. El nombre d'oficines el 2017 es va situar en 821 a les Balears, amb un tancament de 31 oficines durant els 12 mesos anteriors a desembre de 2017.

La societat de garantia recíproca que presta serveis a les Balears, l'ISBA, va disminuir l'import dels avals formalitzats fins als 40,5 milions d'euros el 2017, la qual cosa representa una caiguda del 9,84% en relació amb el 2016. No obstant això, el risc total avalat per l'ISBA va ascendir als 164 milions d'euros, comparat amb els 160,1 del 2016. Quant a ampliacions de capital, l'import emès per les empreses va ascendir a 84,10 milions d'euros el 2017, un 271% més que l'any 2016. La resta de possibles formes de finançament a les Illes en conjunt no tenen una importància rellevant.

9.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat de la memòria analitzam el volum i l'evolució dels principals indicadors d'estalvi i finançament a les Illes Balears. A causa que l'economia de les Illes Balears és altament bancaritzada, en el sentit que les entitats de dipòsits són les principals proveïdores de serveis financers (ben igual que succeeix a la resta d'Espanya i del continent europeu), la major part dels indicadors utilitzats faran referència a institucions financeres.

9.2.

INSTITUCIONS FINANCERES A LES ILLES BALEARS

9.2.1. EVOLUCIÓ DEL CRÈDIT D'INSTITUCIONS FINANCERES

En primer lloc, analitzam l'evolució general del crèdit total a les Balears durant els darrers anys en comparació amb la resta d'Espanya per entendre la situació actual en relació amb els darrers anys. El gràfic 1A mostra el volum de crèdit total a administracions públiques, llars i empreses no financeres durant el període 1996-

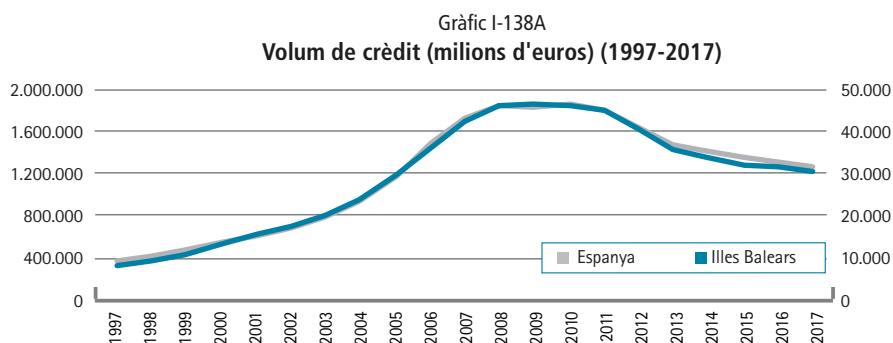
2017¹⁶ a les Illes i Espanya. S'hi observa que el crèdit a les Illes ha seguit una tendència idèntica a la del crèdit a Espanya des de finals de la dècada dels noranta i ha representat un 2,44% del crèdit total concedit a l'Estat en mitjana del període considerat. El volum màxim a les Balears es va assolir l'any 2009, amb un valor de 46.660 milions d'euros. Des d'aquell any, les taxes de creixement han estat negatives fins a finals del 2017. El creixement negatiu ha estat més agut a les Illes que a la resta de l'Estat i ha arribat a un mínim de l'11,5% (10,1% a Espanya) l'any 2013. L'acumulació de taxes negatives durant els darrers anys ha situat el crèdit a les Balears a final del 2017 en un 65,48% del volum assolit l'any 2009, 3,81 punts percentuals inferior a la quantitat del conjunt de l'Estat (69,29%). (Vegeu els gràfics I-138 A, B i C i el quadre AI-19).

Utilitzant informació del nombre de titulars de crèdits vius de la central d'in-

16. La darrera dada disponible a la memòria de la CIR en el moment de redactar aquesta memòria era del 2016.

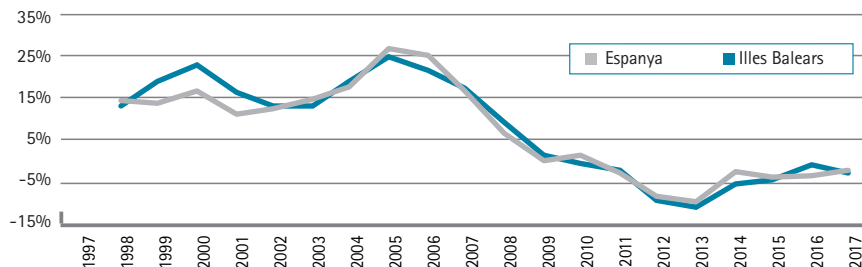
formació de riscos del Banc d'Espanya, s'obté una estimació de l'import mitjà del finançament per individu. S'observa que l'import mitjà per titular ha tornat a seguir la tendència d'Espanya però ha estat un 5,93% més alt que al conjunt de l'Estat en la mitjana del període considerat. No obstant això, des del 2011 es produeix una reducció d'aquesta bretxa que s'inverteix el 2016. A les Balears, es passa d'un import mitjà igual al 111,8% al de la mitjana de l'Estat durant l'any 2011 (85.331 euros per titular) a un import mitjà d'un 99,6% i 98,95% (67.315 euros i 65.189 euros) als anys 2016 i 2017, respectivament.

La continuada disminució del crèdit –sumada al creixement del PIB de l'economia de les Balears observada des de l'any 2015– ha permès reduir el nivell d'endeutament en gairebé un 75% en els darrers set anys. Concretament, el pes del crèdit sobre el PIB balear va passar de representar un 176,4% l'any 2010 a un 102,1% l'any 2017. (Vegeu el gràfic I-139).

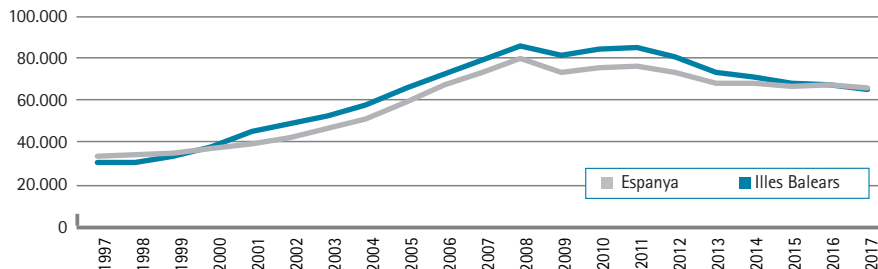
Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria de la CIR i elaboració pròpia.

Gràfic I-138B
Taxa de creixement de crèdit (1997-2017)

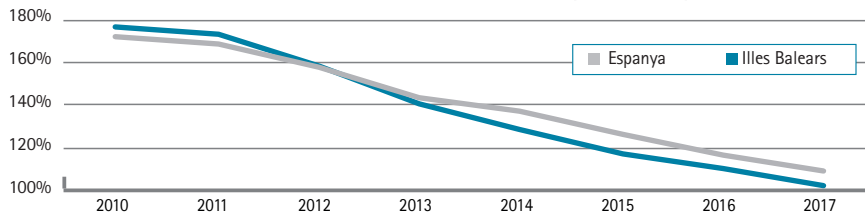
Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria de la CIR i elaboració pròpia.

Gràfic I-138C
Import mitjà titular (euros) (1997-2017)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria de la CIR i elaboració pròpia.

Gràfic I-139
Crèdit total en relació amb el PIB (2010-2017)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, INE i elaboració pròpia.

El despallejament observat durant els darrers anys a les Balears segueix de nou la tendència general de la resta d'Espanya, tot i que a les Illes la reducció ha estat més intensa durant el període 2010-2017 (74,2

punts percentuals a les Balears, en relació amb els 62,3 punts percentuals a Espanya) a causa del menor creixement del crèdit i, sobretot, al major creixement del PIB en relació amb el conjunt estatal (creixement

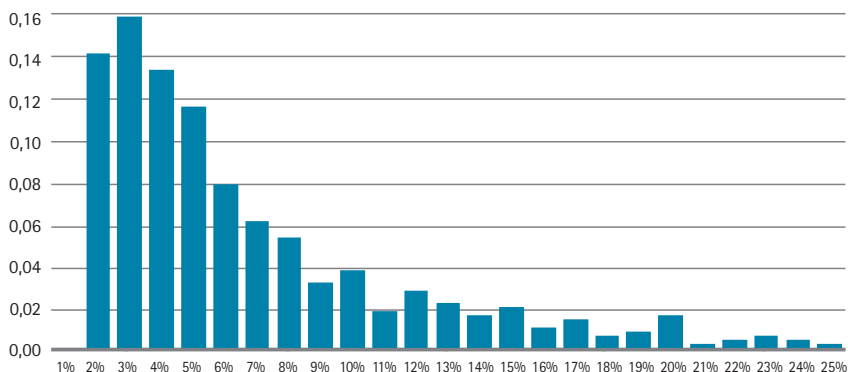
acumulat d'un 8,23%, comparat amb un 5,42% per Espanya).

9.2.1.1. Crèdit a empreses no financeres

Segons la informació proporcionada per la base de dades SABI, el volum de crèdit a llarg termini de les empreses no financeres a les Illes va representar un 41,2% del total de crèdit a les Illes Balears l'any 2016 i va caure un -8,1% del 2015 al 2016, la qual cosa va suposar una taxa de creixement en la línia del conjunt de l'Estat, tot i que lleugerament més negativa (-6,12%, segons dades del Banc d'Espanya). El subconjunt d'empreses amb seu a les Balears –per al qual es proveeix informació del 2017 a la data de tancament d'aquesta memòria– mostrava una caiguda en relació amb el 2016 del -1,8%, més moderada que l'any anterior i també en línia amb la moderació de la caiguda nacional (-2,75% fins al setembre del 2017).

Pel que fa a la distribució del cost d'endeutament de les empreses no financeres a les Balears l'any 2016, calculat com la ràtio de les despeses financeres i el deute total a llarg termini, s'observa que la distribució no és simètrica i tot i que hi ha una gran proporció d'empreses que presenten costos de finançament relativament baixos (inferiors a un 5%), també hi ha empreses que presenten valors elevats superiors a un 15% i un 20%. Això fa que la mitjana de la distribució sigui d'un 4,54% i que el valor mitjà sigui superior, d'un 6,22%, ja que les empreses amb costos de finançament més elevats augmenten el valor mitjà. La moda –el valor més freqüent– està situada entorn d'un 3%, el que és consistent amb la data del Banc d'Espanya que situa el tipus TAE del finançament a crèdits vius de menys de 250.000 euros per a empreses no financeres en un 3,29%. (Vegeu el gràfic I-140 i el quadre AI-20).

Gràfic I-140
Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament

Font: SABI i elaboració pròpia

Si analitzam la distribució de l'endeutament total de les empreses domiciliades a les Illes, per mida de les empreses¹⁷ l'any 2016, observam que un 44% de l'endeutament en activitats productives distintes a les financeres i assegurances està concentrat en les grans empreses que tenen seu a les Illes Balears. El crèdit a petita i mitjana empresa representa un 56% del total de crèdit el 2016, i es distribueix en un 24% a empreses mitjanes, 20% a empreses considerades petites i un 12% a microempreses de petita mida. La composició és relativament estable quan comparem la composició de l'any 2016 amb l'any anterior, tot i que el pes del crèdit a grans empreses ha disminuït en 3 punts percentuals, en favor del crèdit a petites i mitjanes empreses.

Per branques d'activitat, la importància del turisme a les Illes es veu reflectit a les dades de crèdit, ja que el sector de l'hostaleria és el que presenta un percentatge més gran del crèdit concedit a empreses no financeres, amb un 37,0% sobre el total. Per ordre d'importància, segueixen els crèdits concedits a empreses dedicades a activitat de construcció i immobiliària, amb un 30,1%. Ja d'enfora, les empreses dedicades a activitats de subministrament (energia, aigua i tractament de residus), professionals o científiques i empreses del comerç minorista i majorista acumularien

un 6,7%, un 6,6% i un 4,8% del crèdit concedit a empreses no financeres. A causa de l'especialització de les empreses balears en activitats de l'àmbit dels serveis, observam que el crèdit a la indústria representa un 1,8% del total, i el crèdit a empreses relacionades amb activitats agrícoles i ramaderes, un 0,8% del total. Si comparem els anys 2016 i 2015, observam que la composició del crèdit a empreses per activitats econòmiques s'ha mantingut relativament constant. (Vegeu el gràfic I-141 i el quadre AI-21).

Si analitzam els riscos del crèdit de les empreses sobre la base de la informació de les ràtios de dubtositat (crèdit de dubtós cobrament en relació amb el total de crèdit), calculats per cada sector, observam que al desembre del 2017 les tres activitats amb una ràtio més gran eren construcció (24,11%), activitats immobiliàries (18,08%) i hostaleria (10,70%). Tenint en compte que la mitjana de la ràtio de dubtositat per a empreses no financeres és d'un 10,26%, observam que un 67,1% del crèdit a les Balears està concentrat amb les activitats que tenen un risc d'impagament més alt. Aquestes ràtios elevades tenen part d'explicació en la persistència dels efectes de la crisi econòmica (especialment en construcció i immobiliària), que va fer augmentar el volum d'impagament de les empreses d'aquests sectors. Durant els darrers anys hi ha una tendència decreixent a les ràtios d'endeutament.

9.2.1.2. Finançament a les famílies

El conjunt d'indicadors disponibles per al finançament de les famílies a les Balears principalment fa referència al crèdit

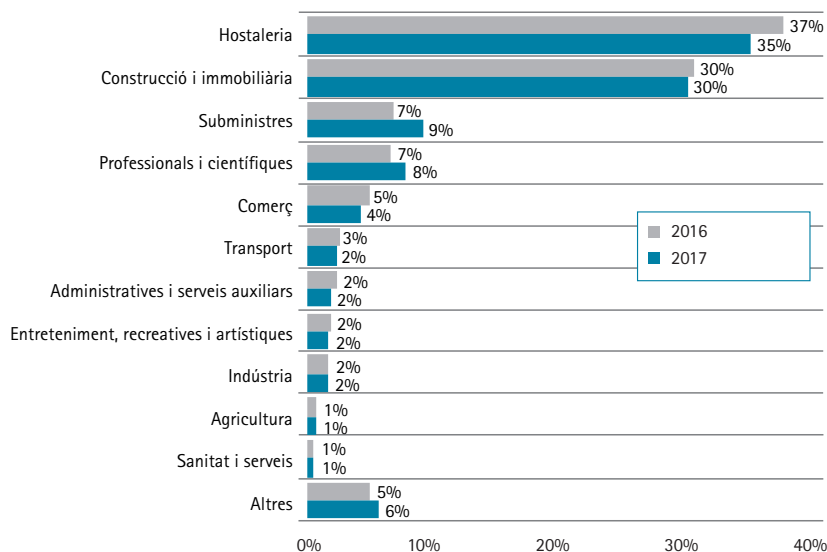
17. La definició de mida segueix la recomanació de la Comissió 2003/361/CE, de 6 de maig de 2003 (DOCE L 124, de 20 de maig de 2003). Es considera que una empresa és de mida gran si el seu balanç general anual no excedeix els 43 milions d'euros; mida mitjana si el seu balanç està entre els 10 i 43 milions d'euros; mida petita si està entre 2 i 10 milions d'euros, i microempreses, les que tenen un balanç inferior als 2 milions d'euros.

hipotecari, concretament al nombre d'hipoteques constituïdes durant els darrers anys, així com el nombre d'execucions hipotecàries, ambdós obtinguts a partir de la informació proporcionada per l'INE.

El nombre d'hipoteques concedides a les Illes proporciona un indicador de l'evolució del crèdit a les famílies, per inferir si s'ha produït i en quin grau la reactivació del crèdit de les entitats financeres a les famílies. El nombre d'hipoteques a les Balears l'any 2017 va ascendir a 14.686, la qual cosa representa un 5,60% de creixement en relació amb el 2016. Tot i que des del 2015 s'ha revertit la tendència negativa que s'observava des del 2008, el nombre d'hipoteques concedides encara està lluny dels nivells observats abans de la crisi

(55.327 hipoteques l'any 2007). En termes del volum concedit va ascendir a 2.866,64 milions d'euros, un 16,56% més que l'any 2016. L'increment del volum molt per sobre de l'increment en el nombre d'hipoteques s'explica per l'augment de la mida mitjana de la hipoteca concedida a les Balears, que va passar de 176.840 euros l'any 2016 als 195.200 euros el 2017, la qual cosa representa un creixement d'un 10,38%. Aquestes dades estan en la línia del creixement de l'import mitjà de les hipoteques observat durant els darrers anys. Des del 2012, quan s'arriba al nivell mínim de 119.990 euros per hipoteca, el volum mitjà d'hipoteques ha tingut un creixement positiu de dos dígit cada any, excepte l'any 2014, en què el creixement va ser d'un 3,35%. (Vegeu el quadre I-123).

Gràfic I-141
Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2015-2016)

Font: SABI i elaboració pròpia.

QUADRE I-123. HIPOTEQUES A FAMÍLIES (2007-2017)

	Illes Balears				Espanya			
	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers €)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers €)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries
2007	55.327	10.299.714	186.161		1.780.627	299.688.005	168.305	
2008	33.955	6.265.359	184.519		1.283.374	206.027.990	160.536	
2009	30.178	4.238.247	140.442		1.082.587	149.290.543	137.902	
2010	27.153	3.906.068	143.854		960.948	122.490.463	127.468	
2011	19.325	2.420.050	125.229		651.759	77.957.706	119.611	
2012	14.963	1.795.346	119.986		456.765	51.743.707	113.283	
2013	10.207	1.365.968	133.827		326.978	37.484.012	114.638	
2014	9.786	1.489.345	152.191	1.941	315.535	41.097.804	130.248	70.422
2015	12.748	2.181.378	171.115	1.328	371.981	48.936.163	131.556	60.032
2016	13.907	2.459.346	176.842	753	400.873	53.610.362	133.734	41.288
2017	14.686	2.866.644	195.196	515	429.082	60.691.568	141.445	27.171

Font: INE i elaboració pròpia.

En relació amb l'evolució a Espanya, el nombre d'hipoteques a les Balears va representar un 3,42% de les hipoteques concedides a l'Estat el 2017. Aquesta magnitud ha augmentat des del 2,65% el 2008 fins al 3,47% el 2016. Això significa que el nombre d'hipoteques a les Balears presenta una evolució més favorable que la resta de l'Estat en l'import mitjà de les hipoteques al total nacional, que també ha experimentat un creixement positiu des del mínim del 2012 (113.280 euros), tot i que molt més moderat que a les Illes. Així, l'import mitjà nacional va arribar fins als 141.450 euros, fet que suposa un creixement acumulat entre el 2012 i el 2017 d'un 24,86%, molt inferior al creixement acumulat del 62,68% registrat a les Illes.

Finalment, l'evolució del nombre d'execucions hipotecàries pot ser un indicador de la

capacitat de pagament de les hipoteques per les llars. Pels anys disponibles, constatarem que el nombre d'execucions s'ha reduït de manera continuada al llarg dels darrers anys fins situar-se en 515 execucions el 2017, un nivell un 31,61% inferior al del 2016 i un 73,47% inferior a l'observat el 2014. En conseqüència, aquesta disminució en el nombre d'execucions es podria interpretar com una millora en la capacitat de pagament de les llars de les Illes que es podria explicar per la relativa millora en l'evolució de l'economia i de l'accés al finançament.

9.2.1.3. Institucions financeres al finançament de les administracions públiques

Les dades publicades pel Banc d'Espanya en relació amb el volum de deute de les administracions públiques –per comunitats

autònomes– segons el protocol de dèficit excessiu (PDE) mostren que el deute de les administracions de les Balears van arribar al seu nivell màxim al setembre de l'any 2017, quan va ascendir a 9.041,8 milions d'euros, i va disminuir fins als 8.801,7 milions d'euros al desembre del 2017, la qual cosa representa un 3,06% del total del deute autonòmic a Espanya.

En relació amb les dades de l'any 2016, el volum de deute a les Illes va augmentar un 2,68%, en comparació amb el creixement d'un 4,01% a la resta de comunitats autònomes. Això implica més contenció en l'evolució del deute autonòmic a les Illes que a la resta d'Espanya.

En termes de PIB, el deute de les administracions públiques a les Balears va assolir el seu nivell màxim –un 30,9%– al juny del 2015 i evolucionat fins a un 29,4% de la producció anual a les Illes al desembre del 2017. Aquesta dada col·loca les Balears en la quarta posició de la llista de comunitats més endeutades en termes de PIB, només per darrere de la Comunitat Valenciana (42,5%), Castella-la Manxa (36,0%) i Catalunya (34,8%). Per contra, les comunitats amb les administracions menys endeutades en termes de PIB són el País Basc (14,1%), Madrid (14,9%) i les Canàries (15,9%). En relació amb el total de les comunitats autònomes, l'endeutament en termes de PIB a les Balears és 4,6 punts percentuals superior comparat amb el total de les comunitats autònomes (24,8%). No obstant això, s'ha de recalcar que aquest diferencial s'ha reduït continuadament des del juny de 2014, en què va arribar a ser igual a 7,1 punts percentuals. (Vegeu el gràfic I-142 i el quadre AI-22).

Analitzant la composició del deute per tipus de finançament, observem que gairebé tres quartes parts (74,2%) del finançament de les administracions públiques de les Illes prové del crèdit amb el fons de liquiditat autonòmic (FLA) creat el 2012 perquè les comunitats poguessin demanar una línia de crèdit a l'Estat per finançar el seu deute. Aquest percentatge és 16,53 punts percentuals superior al pes del FLA a la resta de comunitats autònomes, fet que mostra una dependència més alta de les Illes al finançament directe de l'Estat. En comparació amb el 2016, aquesta dependència ha augmentat en 4,08 punts percentuals, i ho ha fet relativament més que a la resta de comunitats, on l'augment va ser d'1,58 punts percentuals.

La segona font de finançament més important del deute de les administracions de la comunitat de les Balears són els préstec d'entitats financeres espanyoles a llarg termini, que representen un 14,1% del deute total (els préstecs a curt termini tenen importància reduïda, un 0,1% del total). En termes comparatius, aquest percentatge seria semblant al de la suma de comunitats autònomes (12,0%), tot i que en aquest cas els préstecs d'entitats representen la tercera font de finançament. A continuació, els valors representatius del deute constitueixen un 7,4% del deute de les administracions públiques, més de la meitat del que representa al total de les comunitats (16,1%). La resta de fonts de finançament del deute tenen una importància inferior al 3% del total. Cal destacar que el finançament d'entitats financeres no espanyoles arriba a un 8,4% del deute de totes les comunitats autònomes espanyoles i, a les Balears, aquest percentatge es redueix a un 2,6%.

9.2.2. ESTALVI A LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DELS DEPÒSITS

Aquest punt analitza l'evolució del volum de depòsits que les administracions públiques i el sector privat (famílies i empreses) tenen depositat a les institucions financeres que operen a les Balears. A desembre del 2017 el volum de depòsits de les entitats de les Illes ascendia a 24.922 milions d'euros, un 7,74% més que 12 mesos abans. En comparació amb el total nacional, els depòsits a les Balears representaven un 2,06% (1,94%) al desembre del 2017 (2016).

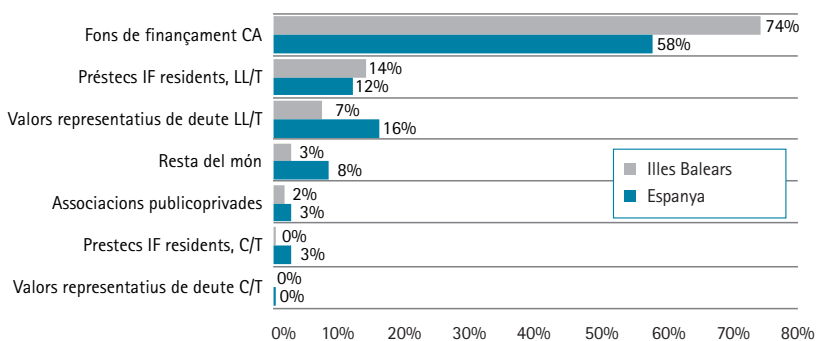
En termes del PIB balear, el volum de depòsits va arribar a un 120,01%, fet que suposa 23,67 punts percentuals més que el total d'Espanya (96,34%). Per tant, el nivell d'estalvi a les Balears en depòsits bancaris amb relació a la mida de l'economia és superior al del conjunt de l'Estat. Comparat amb el 2016, les Balears han reduït el percentatge de depòsits en relació amb el seu PIB en 3,8 punts percentuals, mentre que al conjunt espanyol aquest percentatge s'ha

incrementat en 2,68 punts percentuals. Aquesta evolució s'explica en part pel millor comportament relatiu del producte interior brut a les Illes durant el període 2016-2017.

Tot i que no es disposen de dades de dades concretes per a les Balears, cal remarcar la importància de la banca electrònica en la captació de depòsits. Pel total nacional, els depòsits captats mitjançant banca electrònica constitueixen un 3,00% dels depòsits totals captats al desembre del 2017, amb un creixement del -7,21% en relació amb l'any 2016. No obstant això, la seva evolució ha presentat una tendència positiva constant, però amb un creixement moderat. Així, el 2003 (primer any del qual es disposa de dades) la banca electrònica representava un 1,75% dels depòsits captats, un percentatge que ha crescut fins al 3,00% de desembre del 2017. Comprovem que la importància relativa de la banca electrònica en la captació d'estalvis encara és relativament reduïda al conjunt de l'Estat. Per tant, es pot deduir que aquesta forma d'estalvi també té una importància petita a les Illes Balears.

Gràfic I-142

Composició del deute segons PDE (desembre de 2017)

Font: Bletín Estadístico del Banc d'Espanya i elaboració pròpia

9.2.3. XARXA D'OFICINES DE LES ENTITATS DE DEPÒSIT A LES ILLES BALEARS

Quant a l'evolució del nombre d'oficines a les Illes Balears des de l'any 1988 fins al 2017, a l'inici del període considerat es produeix la desregularització bancària que permet, entre altres mesures, l'expansió de les oficines de les caixes fora dels seus territoris d'origen. Aquesta mesura justifica que el nombre d'oficines augmenti durant els anys posteriors des de les 858 fins a les 1.254 el 2008. Aquesta evolució és paral·lela al conjunt del Estat espanyol, on es passen de 33.757 oficines el 1988 fins a les 45.662 el 2008. Amb l'esclat de la crisi bancària, el nombre d'oficines ha presentat entre els anys 2008 i 2017 un creixement negatiu acumulat del -34,53% (creixement mitjà anual de -3,84%) a les Balears i del 40,17% (-4,46% de decreixement mitjà anual) al total nacional. Així, el nombre d'oficines el 2017 se situa en 821 a les Balears i 27.320 a Espanya. Per tant, el nivell d'oficines en ambdós casos és inferior al que existia abans de la desregularització de finals dels anys vuitanta. Durant els 12 mesos anteriors a desembre del 2017 es varen tancar 31 oficines a les Illes, la qual cosa suposa un creixement negatiu del -3,64% en relació amb el 2016 i en línia amb el creixement mitjà anual del període 2008-2017.

Una de les causes que explica la caiguda en el nombre d'oficines –tant a les Balears com a Espanya– és el procés de reestructuració profund que ha experimentat el sistema bancari en forma de rescats d'entitats, transformació de les caixes d'estalvi en bancs i adquisicions o fusions entre en-

titats. En aquest aspecte, podem esperar que durant l'any 2018 es produeixin nous tancaments a causa de processos de reestructuració que s'han produït en els darrers mesos i que afecten directament entitats que operen a les Illes (Santander-Popular i BMN-Bankia). Els altres dos factors que podrien explicar el tancament d'oficines són la caiguda en la demanda de serveis bancaris durant la crisi, que s'ha reflectit en una disminució del crèdit a tots els sectors i, en menor mesura, la substitució de la prestació de serveis des de l'oficina tradicional per la banca electrònica. (Vegeu el gràfic I-143 i el quadre AI-23).

D'altra banda, la presència d'oficines es pot considerar un indicador de benestar d'una societat, ja que el nombre i la densitat d'oficines són importants a l'hora de proveir serveis financers bàsics i garantir la inclusió financera dels habitants d'una regió. Com més gran sigui el nombre d'oficines per habitant, més petit és el risc d'exclusió financera i que es creïn els anomenats deserts financers, és a dir, àrees on no hi ha oficines i els seus habitants corren el risc de no tenir accés a serveis financers si no tenen alternatives. En aquest aspecte, a les Balears trobam 0,74 oficines per cada mil habitants al final de l'any 2017. En relació amb l'any 2016 –0,77 oficines per cada mil habitants– es va produir una caiguda d'un 4,39% en el valor d'aquesta ràtio.

Aquests nivells són molt inferiors al d'1,20 oficines per cada mil habitants que es va assolir l'any 2008. No obstant això, la densitat d'oficines per habitant és superior a les Illes que al conjunt d'Espanya, on el nombre d'oficines per cada mil habitants

és de 0,59 al final de l'any 2017 (0,61 l'any 2016). El màxim, de 0,997, es va assolir l'any 2007.

9.3.

ALTRES INSTITUCIONS FINANCERES I FONTS DE FINANÇAMENT ALTERNATIVES

En aquesta secció, s'analitzen les altres possibles fonts de finançament que no s'han tingut en compte a la secció anterior.

9.3.1. SOCIETATS DE GARANTIA RECIPROCA: ISBA

Les societats de garantia recíproca són institucions financeres que tenen la finalitat de concedir avals a petites i mitjanes empreses per facilitar l'accés al crèdit i millorar les condicions de finançament.

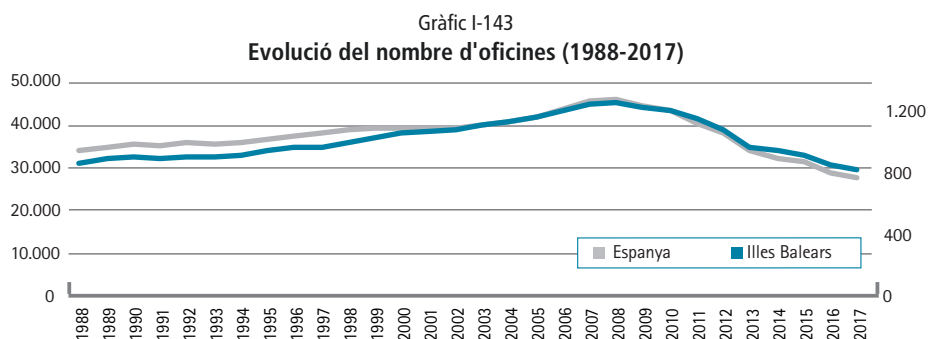
La societat de garantia recíproca que presta serveis a les Balears, l'ISBA, va disminuir

l'import dels avals formalitzats fins als 40,5 milions d'euros el 2017, la qual cosa representa una caiguda del 9,84% en relació amb el 2016, quan l'import va ser de 45 milions d'euros¹⁸. El 2017 el risc total avalat per l'ISBA va ascendir a 164 milions d'euros, la qual cosa, comparat amb els 160,1 milions del 2016, suposa una taxa de creixement del 2,46%. El nombre total d'empreses avalades va augmentar de les 1.990 a final de l'any 2016 a les 2.071 el 2017.

9.3.2. AMPLIACIONS DE CAPITAL

Als apartats anteriors s'han analitzat diferents formes de finançament basades en instruments de crèdit i deute. No obstant això, les ampliacions de capital són una altra font de finançament essencial de les empreses que, a més, suposen una eina per millorar i reforçar la seva solvència.

18. No obstant això, a la memòria de l'IRIE del 2017 es reporta una línia especial d'ajuda per la sequera al sector agrari del 2016, la qual cosa va suposar un increment a la formalització de 10,2 milions d'euros.

Font: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

El nombre de societats mercantils que ampliaren capital a les Balears va ascendir a 67 l'any 2017, cinc empreses menys que les registrades l'any 2016 (creixement de -6,94%). El nombre d'empreses balears que ampliaren capital el 2017 representen un 2,93% del total nacional. (Vegeu el gràfic I-144 i el quadre AI-24).

Tot i que l'evolució del nombre d'empreses que amplien capital és semblant tant a les Illes com a Espanya, no succeeix el mateix quan ens centram en els volums de capital ampliat. En general, no s'observa una tendència clara a causa dels daltabaixos de les sèries. En aquest aspecte, a les Balears el volum de capital emès va ascendir a 84,10 milions d'euros el 2017, un 271% més que l'any 2016 i un 81,1% més que el 2015. A Espanya, el capital ampliat el 2017 va ascendir a 1.707 milions d'euros, un 60,93% menys que l'any 2016 i un 27,29% inferior comparat amb el 2015.

Pel que fa al volum mitjà per ampliació, a les Balears va ascendir a 1,25 milions d'euros el 2017, la qual cosa suposa un creixement d'un 223% en relació amb el volum mitjà d'ampliació de capital durant el període 2011-2016. En general, les ampliacions de capital de les empreses de les Illes són menors que les ampliacions de les empreses espanyoles. Per al període 2010-2017, les ampliacions de capital de les empreses de les Balears varen ser de mitjana de 772.000 euros, i les de la mitjana estatal, de 1.25 milions d'euros, fet que representa un 62,07% més altes.

9.3.2.1. Cotització a borsa i mercat alternatiu borsari (MAB)

L'obtenció de finançament mitjançant el mercat borsari no és una alternativa generalitzada entre les empreses de les Illes Balears. Només hi ha dues empreses que cotitzen a mercats que tenen seu a Balears. D'una banda, hi ha una empresa hotelera que cotitza a la borsa. De l'altra, hi ha una empresa tecnològica que ha debutat en el mercat alternatiu borsari a principis de l'any 2018.

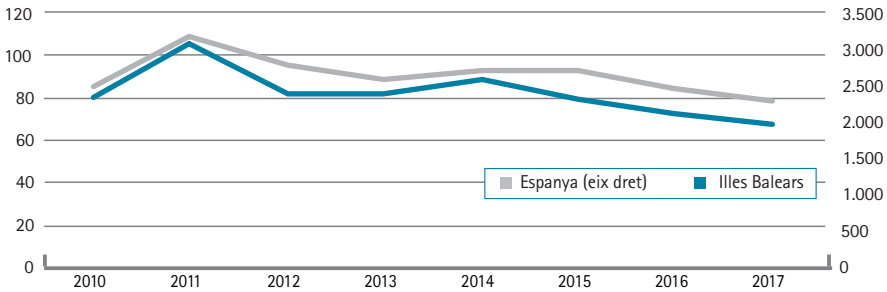
9.3.3. ALTRES

Les societats de capital risc són un altra forma de finançament de les empreses, tot i que no han arribat a ser una alternativa a les Balears perquè no s'han arribat a desenvolupar.

Una altra font de finançament més recent que s'ha desenvolupat de manera important a altres països és el que s'anomena micromecenatge (*crowdfunding*). No obstant això, un informe¹⁹ quantifica en 113 milions la recaptació d'euros a tot Espanya mitjançant aquest procediment durant el 2016. Per tant, la importància que té a les Balears encara és reduïda.

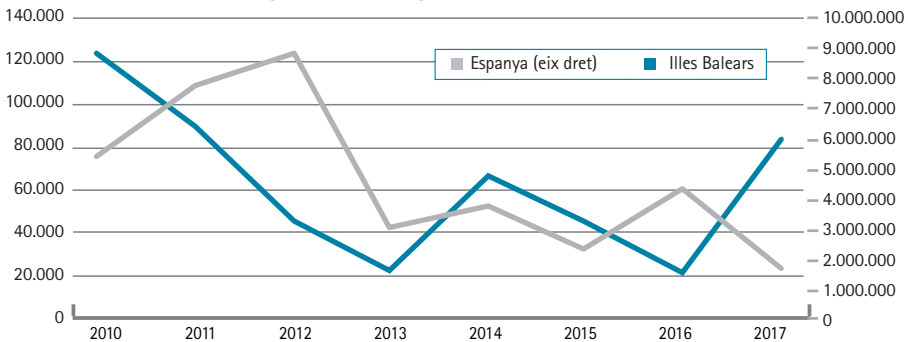
19. https://www.universocrowdfunding.com/wp-content/uploads/UC_Informe-AnualCF_en-Es-pa%C3%B1a-2016_def.pdf

Gràfic I-144A
Nombre d'empreses que amplien capital (2010-2017)

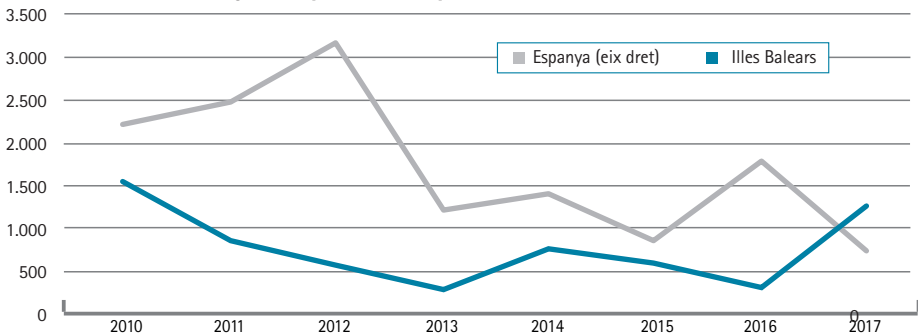
Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic I-144B
Volum d'ampliacions de capital (milers d'euros) (2010-2017)

Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic I-144C
Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2010-2017)

Font: INE i elaboració pròpia.